

Чумак В. В.,

*к. ю. н., провідний науковий співробітник відділу організації наукової роботи
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ КНАВ ЛАТВІЇ ТА ДБР УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Впровадження європейських стандартів та цінностей у соціальній, правовій та економічній сфері українського укладу, а також, передового світового досвіду у вітчизняну правову думку несе в собі не лише зміни існуючих приписів та догм, але й появу нових, інколи суперечних чинному законодавству норм та правил. Особливу роль майже у всіх євроінтеграційних процесах займають зміни до чинного законодавства України, які Україна взяла на себе зобов'язана втілити в реальне життя.

Одними із таких законодавчих нововведень стало започаткування Державного бюро розслідувань (далі – ДБР), створення якого передбачено нормами чинного Кримінального процесуального кодексу України. Закріплена на законодавчому рівні норма на практиці викликала множинну аргументів як «за» так і «проти», що, у свою чергу, зумовило наукові дослідження щодо зарубіжного досвіду створення та функціонування органів, що є аналогічними ДБР.

У зв'язку з тим, що створення ДБР в Україні є результатом державних договорів із Радою Європи, за доцільне вбачаємо провести науковий аналіз успішного міжнародного досвіду створення аналогічних підрозділів ДБР, однієї із держав-членів Ради Європи. Однією з таких держав є Латвія, один із перших українських партнерів у ході здійснення реформи правоохоронної системи в Україні.

Незважаючи на те, що повне функціонування ДБР налічує менш ніж один рік, на сьогодні вже побачили світ наукові праці щодо актуальних питань створення та організації діяльності ДБР, визначення його компетенції та підслідності. Зокрема, це праці таких науковців як: В.В. Долежан, А.Й. Іванський, С.В. Ківалов, О.В. Климчук, О.А. Левківська, Є.В. Невмержицький, Є.Д. Скулиш, С.В. Слінько, О.С. Степанов, Ю.Є. Полянський, С.В. Телешев, В.І. Цимбалюк та інші. Проте, на сьогодні, наукових досліджень щодо вивчення успішного досвіду функціонування аналогічних органів у зарубіжних державах, поки що висвітлені не достатньою мірою повно.

Спочатку варто зазначити, що вперше в історії правоохоронних органів в Україні чітко прописана місія нового органу під назвою ДБР. Зокрема, проголошено, що місія ДБР – це становлення справедливості у суспільстві шляхом незалежного та всебічного розслідування злочинів задля притягнення винних до відповідальності, незважаючи на їхні посади, зв'язки та ресурси [1]. Визначення місії нового органу – це принципово новий підхід до визначення сутності діяльності будь-якого органу чи то підрозділу в Україні.

В Латвійській Республіці, перед початком створення КНАВ було визначено місію його функціонування – ми протистоїмо корупції за допомогою сили закону і підтримки суспільства, щоб забезпечувати сумлінне використання посадовими особами ввіреній їм влади в інтересах держави і суспільства [2]. Визначення місії підрозділу КНАВ в Латвії стало певним лозунгом та принципом їхньої діяльності, що наразі має значні здобутки.

Щодо порівняльно-правової характеристики організаційно-правових засад діяльності ДБР та КНАВ, то серед них варто виділити наступні:

1. Загальні положення:

- Відповідно до Закону України «Про Державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 року № 794-VIII, Державне бюро розслідувань є центральним органом виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції [3];

- Відповідно до Закону Латвії «Про Бюро по запобіганню та боротьбі з корупцією» від 18.04.2002 року, КНАВ є установою прямого управління, яке виконує встановлені цим законом функції щодо запобігання та боротьби з корупцією, а також контролює виконання правил фінансування політичних організа-

цій (партій) та їх об'єднань і перевіряє, як дотримуються обмеження, які визначені щодо передвиборної агітації, агітації перед народним голосуванням, агітації про ініціювання закону і агітації щодо ініціювання відкликання Сейму [4].

Порівнюючи статус вище зазначених органів, ми доходимо висновку про те, що ДБР в Україні, на відміну від KNAB у Латвії є незалежним та самостійним органом у системі органів виконавчої гілки влади, у той же час, KNAB є підзвітним та підконтрольним Кабінету Міністрів, та не має ніякого спеціального статусу.

2. Визначення підслідності:

- ДБР покликано запобігати, виявляти, припиняти, розкривати і розслідувати злочини, що вчинили: Вищі посадові особи, Службові особи Національного Антикорупційного бюро України та Спеціалізованої Антикорупційної прокуратури, Особи, які вчинили військові злочини, крім передбачених статтею 422 Кримінального кодексу України. Тобто, підслідність ДБР є досить вузькою та має свою специфіку здійснення розслідування.

- Законодавець у Латвії підслідність KNAB визначає крізь призму його функцій, що на законодавчому рівні розмежовуються. Так, законом «Про Бюро по запобіганню та боротьбі з корупцією» визначено такі функції (підслідність) KNAB: функції щодо запобігання корупції; функції Бюро по боротьбі з корупцією; функції Бюро при контролі виконання правил фінансування політичних організацій (партій) та їх об'єднань; та функції Бюро з контролю передвиборної агітації [4].

Тобто, спільним для вище зазначених органів є визначення підслідності щодо боротьби із корупційними злочинами.

Як зазначає з цього приводу О. Бусло, одним з перших завдань KNAB стало боротьба з корупцією в судах, де високо посадовцям виносилися недостатньо суворі вироки. Завдяки викриттям силами бюро випадків підкупу високопоставлених суддів і прокурорів та втручанню преси суддям почали призначати більш суворі покарання по справах щодо злочинів, пов'язаних з корупцією [5].

Варто зазначити, що KNAB в Латвії є дещо схожим між ДБР та Національним Антикорупційним бюро України, оскільки підслідність останніх повністю охоплюється підслідністю та повноваженнями KNAB в Латвійській Республіці.

Література

1. Місія та цінності // Про бюро. Державне бюро розслідувань: сайт. URL: <https://dbr.gov.ua/misia-ta-cinnosti> (дата звернення: 30.01.2019).

2. Миссия KNAB // KNAB: сайт. URL: <https://www.knab.gov.lv/ru/knab/> (дата звернення: 30.01.2019).

3. Закон України «Про Державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 року № 794-VIII // Відомості Верховної Ради України. База даних: сайт. URL: <https://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/794-19> (дата звернення: 30.01.2019).

4. Закон Латвії «Про Бюро по запобіганню та боротьбі з корупцією» від 18.04.2002 року // KNAB. Структура: сайт. URL: https://www.knab.gov.lv/upload/knab_normativie_akti/knab_likums_rus.pdf (дата звернення: 30.01.2019).

5. Бусол О. Міжнародний досвід побудови та функціонування спеціалізованих органів з протидії високопосадовій злочинності (в контексті незалежності Державного бюро розслідувань в Україні) // Проекти. Громадська думка про правотворення: сайт. URL: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2270:mizhnarodnij-dosvid-pobudovi-ta-funktsionuvannya-spetsializovanih-organiv-z-protidiji-visokoposadovij-zlochinnosti-2&catid=71&Itemid=382 (дата звернення: 30.01.2019).